

Let op gesproken woord geldt

Nieuwjaarstoespraak 2020

Commissaris van de Koning in de provincie Utrecht mr. J.H. Oosters

Huis voor de provincie Utrecht, 8 januari 2020

Excellentie,
Kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders,
Dames en heren,

2020 is begonnen!

De jaren 10 liggen achter ons en de twintiger jaren nemen een aanvang.

Twintig jaar geleden wisselden we van millennium.

‘Grote verwachtingen’ heet het nieuwe boek van Geert Mak over Europa in de afgelopen twee decennia.

De eerste zinnen van dit indrukwekkende boek luiden, ik citeer:

“Het begon zo grandioos. Net als bij de aanvang van de 20ste eeuw was de start van de 21ste eeuw een groot triomffees. De Koude Oorlog was voorbij, de beurzen dansten, de champagne ging niet per fles maar per doos over de toonbank, het volksdagblad De Telegraaf toeterde het rond, die vrijdag 31 december 1999, vanaf elke kiosk: Het kan niet op!”

Einde citaat.

20 jaar later constateert voorzitter Johan Remkes van de commissie die de stikstofcrisis onderzoekt: Niet alles kan.

Toch zijn de verwachting aan het begin van het nieuwe jaar opnieuw groot.

Hoe gaan wie de waarmaken?

Wat is er mogelijk?

Wandelend door het nieuwste deel van onze mooie provincie Utrecht – een door de eerste nachtvorst betoverde wereld – bedacht ik me op de laatste dag van het jaar dat er veel is om naar uit te kijken,

om te ontdekken.

Het voor mij nog onbekende landschap stimuleert om verder te verkennen.

Langs de rivier en over de polderkades zie je de schoonheid van het landschap.

Natuur naast melkveehouderij, fruittelers langs waterwerken.

Oneindig mooie luchten.

Elke haakse bocht die het vervolg van de kade aan het zicht onttrekt, prikkelt om door te lopen – in de verwachting dat er weer iets moois en interessants op je pad komt.

Zo zou ook het nieuwe jaar mogen zijn.

Geprikkeld door het onbekende onze weg vervolgen en iets nieuws ervaren.

Nieuwsgierig blijven naar wat mogelijk is.

Let op gesproken woord geldt

Wij leven in een tijd van ongekende mogelijkheden.
Dat leidt tot grote verwachtingen over wat komen gaat.
Er is dus veel om naar uit te kijken in het nieuwe jaar.
Veel om aan te werken. Om waar te maken.
Met elkaar.

De maatschappelijke vraagstukken waarvoor we staan, zijn groot en kunnen alleen gezamenlijk en initiatiefrijk worden opgelost.

Afgelopen jaar werd de provincie Utrecht opnieuw de op één na economisch meest competitieve regio van Europa.

Van de niet-hoofdstedelijke regio's zijn we al jarenlang de onbetwiste nummer één.

Een economisch competitieve regio brengt welvaart en voorspoed.

Tegelijk brengt het druk op de ruimte, drukte in het verkeer en schaarste aan woningen.

Ook komend decennium zullen vele gezinnen, studenten en jongeren, bedrijven en maatschappelijke organisaties zich hier vestigen.

Utrecht mag zich gelukkig prijzen met de centrale ligging, het prachtige natuur- en cultuurlandschap, een rijke geschiedenis, een florerende economie en een hoog opgeleide bevolking.

Deze gegeven waarden vormen een solide basis om de grote maatschappelijke vraagstukken die de groei veroorzaakt, te kunnen aanpakken.

Maar om succesvol te zijn, zal het wel anders moeten.

Eigentijds.

Onze uitdagingen vragen om een eensgezinde en nieuwsgierige aanpak.

In 2020 besluit Provinciale Staten over de Provinciale Omgevingsvisie.

Hiermee leggen we de ruimtelijke basis voor de vele keuzes die onze 26 gemeenten de komende jaren maken over wonen, mobiliteit, landbouw, bedrijvigheid en natuurontwikkeling.

Zonder gedegen basis worden de terechte wensen voor wonen, mobiliteit en energietransitie onvoldoende recht gedaan en dreigt verrommeling van het landschap.

Ruimte in Utrecht is schaars en kent vele gebruiksalternatieven.

Het creëren van draagvlak is dan ook essentieel.

De provinciale bestuurslaag is uitgevonden voor dit werk.

Als kaderstellende en verbindende overheid laat de provincie met de Utrechtse Omgevingsvisie zien waar ze staat.

Op het gebied van de energietransitie bijvoorbeeld.

De overgang van fossiele energieopwekking naar duurzame energie is dé uitdaging voor het komend decennium.

Tot op heden zijn we vooral goed geweest in het formuleren van doelstellingen.

Nu moet de hand aan de ploeg.

Er is geen tijd te verliezen.

Let op gesproken woord geldt

Samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en inwoners zal momentum moeten geven voor innovatieve en onorthodoxe oplossingen.

Natuur en milieu stellen harde grenzen.

Niet alles kan.

Voor de een zijn de morele grenzen allang overschreden, voor anderen is de stikstofcrisis een onbegrijpelijke blokkade van gewenste economische groei.

Moeten we wachten met maatregelen tot deze uitersten zich met elkaar hebben verzoend?

Ik dacht het niet.

Stilstaan lost het probleem niet op.

De provinciale overheid staat samen met anderen aan de lat om snel oplossingen voor dit veelkoppige vraagstuk te bedenken.

Maatregelen die uitvoerbaar zijn en op draagvlak kunnen rekenen.

Onze eerste stappen in dit lastige dossier kenmerken zich door openheid, behoedzaamheid en feitelijkheid.

Ieder moet zijn stem kunnen laten horen.

De gastvrije ontvangst van 450 verontruste boeren in dit provinciehuis was een veelbetekenend begin.

We moeten het gesprek blijven voeren met elkaar en aftasten waar mogelijkheden liggen.

Want er wachten ons nog lastige keuzes.

Draagvlak is er in ieder geval voor het robuuster maken van onze natuur.

De agrarische sector is niet 'de schuldige' van het stikstofprobleem.

De overheid heeft simpelweg niet tijdig willen bijsturen.

Dat diezelfde overheid nu ook indringend wordt aangekeken om met oplossingen en geld te komen, vind ik niet meer dan normaal.

De Rijksoverheid lijkt echter nog maar moeilijk aan dit idee te kunnen wennen.

Waarom niet ruiterlijk erkennen dat men te laat maatregelen heeft getroffen en dat nu alles uit de kast moet om de problemen aan te pakken?

Dat is beter dan het probleem bij de andere overheden onder de deur te schuiven, of bij de boeren over de schutting te gooien.

In Utrecht gaan we samen met de agrarische sector het tij keren.

Sterk inzetten op verduurzaming, op Utrechtse wijze: economisch rendabel en innovatief.

Ook bij de verbetering van het openbaar vervoer moet het provinciaal bestuur buiten zijn comfortzone treden.

Niet denken dat we de aanleg van een nieuwe tramlijn wel even regelen, maar beseffen dat de overheid er is om maatschappelijke doelen te realiseren.

Voor iedereen.

We hebben maar één overheid en die moet het doen, of het nu gaat om mobiliteit, natuurontwikkeling, energietransitie of woningbouw.

Dat gaat vaak met vallen en opstaan, maar uiteindelijk telt het resultaat.

Let op gesproken woord geldt

De waardering van de vele reizigers van onze nieuwe tram 22 vergoedt veel, maar niet alles. Pas als wij als bestuurders lessen trekken uit de kritiek, kwalificeren we ons voor de toekomstige opgaven.

Open communiceren, hulp en advies aanvaarden en continu blijven nadenken en herijken, maken ons de komende jaren slagvaardiger.

De provinciale organisatie wil die uitdaging aangaan!

Utrecht heeft veel om te koesteren als het om natuurschoon gaat.

Maar koesteren is anno 2020 een te passieve houding.

Natuur en biodiversiteit eisen een actieve provincie die beschermt en investeert.

Die zich bekommert.

De natuur is van ons, en samen kunnen we die versterken.

Juist in zo'n compacte provincie als Utrecht, waar de verschillende functies zo dicht tegen elkaar aan liggen, vormt onderling begrip de basis.

De natuur wordt niet geholpen met gewee klaag over achteruitgang, net zo min als met het relativeren daarvan.

Goed natuurbeheer is actief natuurbeheer met visie.

De jongeren die in september hier in de foyer meespraken over de toekomst van onze provincie, wonden er geen doekjes om.

Utrecht is een fantastische provincie om te wonen – maar waar dan?

En hoe dan?

Dit is misschien wel ons grootste vraagstuk.

Hoe komt de woningproductie op gang?

Hoe bouwen we voor de juiste doelgroepen?

Hoe houden we onze wijken en dorpen leefbaar en vitaal, bereikbaar en prettig?

Opnieuw een onderwerp waar bestuurlijk getreuzel uit den boze is.

Blijven hangen aan regels zal niet tot het dringend gewenste dak boven het hoofd van onze kinderen leiden.

Een moderne overheid is een handelende overheid.

Een energieke ondernemer in maatschappelijke en publieke vraagstukken.

Makelaar van mensen en mogelijkheden.

Samen met de mensen voor wie we het doen.

Dus mogen we iets van onszelf verwachten.

Let op gesproken woord geldt

We hebben een complexe samenleving.

De betrokkenheid en solidariteit in eigen kring is groot.

Daarbuiten heerst vaak onbegrip voor de ander, gevoed door verkeerde beelden en desinteresse.

Hierdoor missen we veel waardevols en verliezen we kracht als samenleving.

Oprechte interesse in de ander, diens opvattingen en beweegredenen, is verrijkend.

Je krijgt iets, zonder iets te hoeven inleveren.

Dat geldt ook voor ons als provinciaal bestuur.

Elke ochtend in de spiegel kijken volstaat niet; wat nodig is, is aandacht voor de ander.

Polarisatie beheerst het hedendaagse debat.

De extremen stellen zich op aan weerszijden van het spectrum, en de rest – wij dus – blijft verweesd achter in het midden.

De sociale media kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Wij zijn allemaal zelf acteurs in dit theaterstuk.

Boosheid en opwinding drijven je de extremiteit in, interesse in de mensen om je heen brengt je richting het midden.

Luisteren en betrokken zijn worden dan ook de waarden van het nieuwe decennium, als het aan mij ligt.

Soft, zegt u?

De kracht van een hechte samenleving mag nooit worden onderschat.

Een van mijn illustere voorgangers in Utrecht was jhr. Bosch van Rosenthal.

Een wijs en betrokken bestuurder, die goed kon luisteren en zich altijd bewust was van de context.

Hij was daardoor een zeer gewaardeerde informant voor de regering in ballingschap en de Koningin.

Hij zei, en ik citeer: “Alleen door begrijpen wordt vertrouwen gewekt, hetwelk een onmisbare voorwaarde voor samenwerken is.” Einde citaat.

In het jaar waarin we 75 Jaar Vrijheid vieren, vind ik dat een inspirerende gedachte.

Samenwerken en vertrouwen – dat is nodig in een samenleving waar we over elkaars hoofden heen praten, statements uitwisselen en vervolgens tot de orde van de dag overgaan.

Besturen anno 2020 vergt dan ook fundamenteel iets anders dan 20 jaar geleden, toen we bulkend van welvaart en ons nog onvoldoende bewust van grote uitdagingen als klimaatverandering, energietransitie, migratie en voortschrijdende polarisatie, de millenniumdrempel over dansten, de glazen vol champagne.

De maatschappelijke vraagstukken zijn sindsdien veel urgenter geworden, maar onze geneigdheid om eendrachtig aan oplossingen te werken, is niet of nauwelijks gegroeid.

Let op gesproken woord geldt

In een tijd waarin onze democratische vertegenwoordigingen veelkleuriger zijn dan ooit, ligt er een unieke kans om te doen wat de samenleving van de overheid verwacht.

In alle diversiteit.

Namelijk verbindingen leggen en slimme oplossingen bedenken.

Niet polariseren, maar organiseren.

Niet bekvechten, maar werken.

In Utrecht zijn de basisvoorwaarden aanwezig en kunnen we, in actieve samenspraak met de samenleving, tot handelen overgaan.

Alleen door de handen ineen te slaan, komen we verder.

Hoe krijg je anders *La Vuelta Holanda* voor elkaar?

Worden we in 2023 de meest competitieve regio van Europa?

- Als het aan mij ligt, wel!

Vinden onze kinderen een huis?

- Als het aan mij ligt, wel!

Wordt de tram 22 doorgetrokken richting Amersfoort?

- Als het aan mij ligt, wel!

Zien wij dagelijks echte Utrechters in ons provinciehuis?

- Als het aan mij ligt, wel!

Zijn wij trots op wat bereikt is?

- Als het aan mij ligt, wel!

Op nieuwjaarsdag heb ik mijn wandeling voortgezet.

De hoekse bocht waar ik de dag ervoor nog bleef aarzelen, ben ik omgegaan...

Ik dacht aan commissaris Bosch van Rosenthal, die 80 jaar geleden zei: "Vind de kracht en sterkte om de noodzakelijkheid te verstaan, heb vertrouwen in elkaar: samenwerking is deugd en parool!"

Ik wens u allen een goed, gezond, gelukkig en vooral beloftevol 2020 toe!

Een jaar waarin grote verwachtingen worden waargemaakt. Blijf nieuwsgierig naar wat mogelijk is!
